

II

(Retsakter vedtaget i henhold til traktaterne om oprettelse af Det Europæiske Fællesskab/Euratom, hvis offentliggørelse ikke er obligatorisk)

AFGØRELSER OG BESLUTNINGER

KOMMISSIONEN

KOMMISSIONENS BESLUTNING

af 17. juni 2009

om Tysklands påtænkte statsstøtte C 21/08 (ex N 864/06) til fordel for Sovello AG (tidligere EverQ GmbH)

(meddelt under nummer K(2009) 4516)

(Kun den tyske udgave er autentisk)

(EØS-relevant tekst)

(2009/697/EF)

KOMMISSIONEN FOR DE EUROPÆISKE FÆLLESSKABER HAR —

24. november 2008 blev EverQ GmbH omdannet til et »Aktiengesellschaft« kaldet Sovello AG ⁽³⁾.

under henvisning til traktaten om oprettelse af Det Europæiske Fællesskab, særlig artikel 88, stk. 2, første afsnit,

(2) Kommissionen anmodede om supplerede oplysninger den 16. februar (D/50671), 26. april (D/51786), 10. juli (D/52902) og 17. september 2007 (D/53704). De tyske myndigheder ajourførte anmeldelsen og fremsendte supplerende oplysninger henholdsvis den 29. marts (A/32775), 9. maj (A/33866), 28. august (A/37024), 17. oktober (A/38528), 9. november (A/39223) og 12. november 2007 (A/39287). Den 6. december 2007 fandt der et møde sted mellem Kommissionens tjenestegrene og de tyske myndigheder. Den 20. december 2007 (A/40543) bekræftede de tyske myndigheder skriftligt de oplysninger, der blev givet på dette møde. Den 20. februar 2008 anmodede Kommissionen om yderligere oplysninger vedrørende spørgsmålet, om projektet udgør et enkelt investeringsprojekt, samt om en opdatering af markedsdataene. De ønskede oplysninger blev fremsendt til Kommissionen den 19. marts 2008 (A/5454).

under henvisning til aftalen om Det Europæiske Økonomiske Samarbejdsområde, særlig artikel 62, stk. 1, litra a),

efter at have opfordret interesserede parter til at fremsætte deres bemærkninger i overensstemmelse med disse artikler ⁽¹⁾, under hensyntagen til disse bemærkninger, og

ud fra følgende betragtninger:

1. SAGSFORLØB

(1) Ved elektronisk anmeldelse af 20. december 2006, som blev registreret samme dag i Kommissionen (A/40513), anmeldte de tyske myndigheder i overensstemmelse med kravet om individuel anmeldelse i henhold til de multi-sektorale rammebestemmelser for regionalstøtte til store investeringsprojekter ⁽²⁾ (i det følgende »MSR 2002«), at de havde til hensigt at yde regionalstøtte til et stort investeringsprojekt til fordel for EverQ GmbH. Den

(3) Ved brev af 20. maj 2008, ref. K(2008) 1844 endelig, underrettede Kommissionen Tyskland om sin beslutning om at indlede proceduren efter EF-traktatens artikel 88, stk. 2, med hensyn til støtten.

(4) Ved brev af 15. august 2008, som blev registreret i Kommissionen den 18. august 2008 (A/16933), fremsendte de tyske myndigheder deres bemærkninger.

⁽¹⁾ EUT C 227 af 4.9.2008, s. 19.

⁽²⁾ EFT C 70 af 19.3.2002, s. 8.

⁽³⁾ For at gøre det lettere at forstå beslutningen vil det nuværende navn »Sovello AG« blive anvendt, også for perioden inden navneskiftet.

- (5) Kommissionens beslutning om at indlede proceduren blev offentliggjort i *Den Europæiske Unions Tidende* ⁽⁴⁾ den 4. september 2008. Kommissionen opfordrede interesserede parter til at fremsætte bemærkninger til støtteforanstaltningen.
- (6) Kommissionen modtog bemærkninger fra en enkelt interesseret part ved brev af 30. september 2008, som blev registreret i Kommissionen samme dag (A/20002). Ved brev af 7. oktober 2008 (D/53848) videregav Kommissionen disse bemærkninger til Tyskland. De tyske myndigheder fremsendte supplerede oplysninger ved e-mail af 16. og 24. april 2009 og 15. maj 2009, som blev registreret i Kommissionen samme dag (henholdsvis A/8772, A/9822 og A/11817).

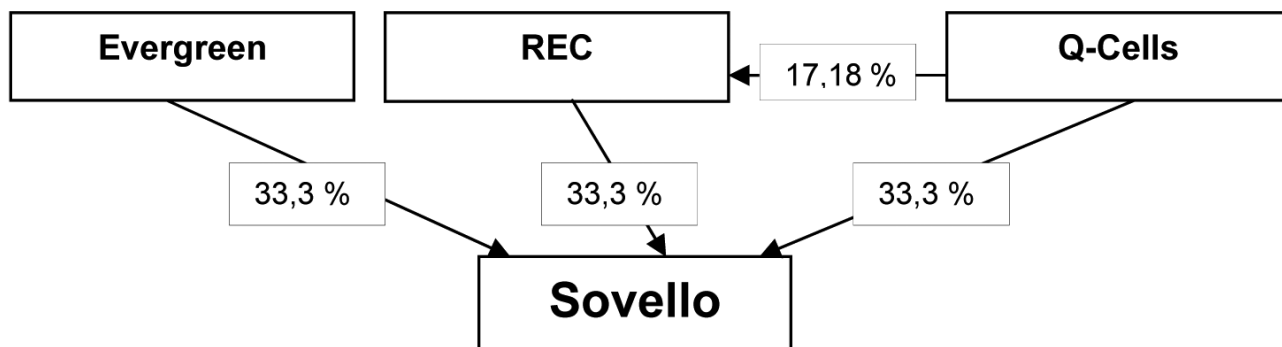
2. DETALJERET BESKRIVELSE AF STØTTEN

2.1. Formålet med foranstaltningen

- (7) Støtteforanstaltningen har til formål at fremme regionaludviklingen. Investeringen finder sted i Thalheim, Landkreis Bitterfeld, Sachsen-Anhalt, Tyskland, et støtteberettiget område efter EF-traktatens artikel 87, stk. 3, litra a), i henhold til regionalstøttekortet for Tyskland og er i kraft indtil udgangen af 2006 ⁽⁵⁾.

2.2. Støttemodtageren

- (8) Modtageren af den anmeldte støtte er Sovello AG (i det følgende »Sovello«). Sovello blev i december 2004 etableret som et joint venture mellem Evergreen Solar Inc. (Marlboro MA, USA) (i det følgende »Evergreen«), som ejer 75,1 % af aktierne, og Q-Cells AG (Thalheim, Tyskland) (i det følgende »Q-Cells«), som ejer 24,9 %. Evergreen, der producerer solcellemoduler, har patent på String-Ribbon-teknologien ⁽⁶⁾ og gav joint venturent licens til denne teknologi. Q-Cells, der er en af verdens største producenter af solceller, tilførte sin kompetence inden for celleproduktion og sine erfaringer på det tyske solenergiemarked.
- (9) I november 2005 sluttede Renewable Energy Corporation ASA (Norge) (i det følgende »REC«) sig til joint venturent og fik en andel på 15 %, mens Evergreen og Q-Cells nedsatte deres andel til henholdsvis 64 % og 21 %. REC er blandt verdens største producenter af siliciummaterialer til solcelleindustrien. REC producerer via sine datterselskaber også siliciumwafer, solceller og moduler.
- (10) Siden den 19. december 2006, dvs. dagen inden anmeldelsen blev indgivet, har partnerne Evergreen, Q-Cells og REC hver ejet en andel på 33,3 % i Sovello.
- (11) Den nuværende aktionærstruktur i Sovello fremgår af nedenstående figur:

⁽⁴⁾ Se fodnote 1.

⁽⁵⁾ Statsstøtte N 641/02 — Tyskland — regionalstøttekort for Tyskland (2004-2006).

⁽⁶⁾ String-Ribbon-teknologien er en kontinuerlig proces, hvor lange tråde afvikles fra spoler, føres gennem et smeltebad med silicium og trækker et langt bånd (Ribbon) af silicium ud af dette smeltebad. Båndet udtages med jævne mellemrum og skæres i mindre enheder (siliciumwafer). Waferne rengøres derpå og undergår yderligere forarbejdning (POCl₃-diffusion, ætsning, SiN-antireflekscoating, metallisering og konditionering) til solceller. Det sidste stadium består i samling af cellerne til solcellemoduler (paneler).

2.3. Investeringsprojekt

- (12) De tyske myndigheder har planer om at yde Sovello regional investeringsstøtte til etablering af et nyt anlæg (Sovello2), der skal producere solcellemoduler.
- (13) Sovello driver i Thalheim allerede sit Sovello1⁽⁷⁾ -anlæg, som påbegyndte produktionen af solcellemoduler i april 2006. På anmeldelsesdatoen var der planlagt en produktion på 30 Megawatt peak⁽⁸⁾ inden udgangen af 2007. De tyske myndigheder har anført, at dette anlæg var udformet som et pilotprojekt for at validere Evergreens String-Ribbon-teknologi i en industriel proces sammen med Q-Cells' produktionsteknologi.
- (14) Den anmeldte støtte omfatter et nyt investeringsprojekt, kaldet Sovello2. Det vedrører opførelse af et nyt anlæg til integreret serieproduktion af solcellemoduler på basis af den validerede String-Ribbon-teknologi på jord, der støder op til Sovello1-anlæggets grund i Thalheim. Bygningsarbejderne i forbindelse med Sovello2 blev påbegyndt i juli 2006 og afsluttet i juni 2008. Sovello2 forventedes at nå sin fulde nominelle kapacitet på 60 MWp i 2009⁽⁹⁾.
- (15) På anmeldelsesdatoen forventedes det, at Sovello2 ville skabe ca. 390 direkte og mindst omkring 700 indirekte nye job i regionen.
- (16) Nedenstående tidsplan indeholder en oversigt over de forskellige faser for både Sovello1- og Sovello2-projektet.

Dato for begivenhed	Sovello1	Sovello2
Investeringsbeslutning	14.1.2005 (dato for MJVA1)	Ultimo juni 2006 (ifølge de tyske myndigheder)
Støtteansøgning	27.12.2004 (med henblik på GA-tilskud)	20.2.2006 (med henblik på GA-tilskud)
Dato for tildeling af støtte	21.4.2005 (GA-beslutning)	15.12.2006 (GA-beslutning; kræver Kommissionens godkendelse)
Aftale om grundsalg	27.6.2005	30.6.2006
Påbegyndelse af bygningsarbejder	2005	Juli 2006
Anmeldelse	1.9.2005 ⁽¹⁰⁾	20.12.2006
Planlagt investeringsperiode	1.1.2005-31.12.2007	24.7.2006-30.6.2008
Produktionsstart	Februar 2006	Andet kvartal 2007
Fuld kapacitet nået	Ultimo juni 2006 (30 MWp)	Ultimo 2007 (60 MWp)
Kommissionens godkendelse	7.6.2006 (SMV-bonus)	

⁽⁷⁾ Sovello har allerede modtaget regional investeringsstøtte til sit første anlæg i Thalheim, herunder en SMV-bonus på 15 % på grundlag af GA-ordningen, som henviser til artikel 4, stk. 3, litra b), i Kommissionens forordning (EF) nr. 70/2001 af 12. januar 2001 om anvendelse af EF-traktatens artikel 87 og 88 på statsstøtte til små og mellemstore virksomheder (EFT L 10 af 13.1.2001, s. 33). I sin beslutning i sag N 426/05 af 7. juni 2006 (EUT C 270 af 7.11.2006, s. 2) vurderede Kommissionen, at Sovello var en SMV på anmeldelsestidspunktet.

⁽⁸⁾ 1 Megawatt peak (MWp) svarer til 1 000 000 Watt peak (Wp). Watt peak er en enhed for måling af solcellers og solcellemodulers kapacitet (nominel effekt). Watt peak er den standard, der anvendes i solcelleindustrien til at måle solcellemodulers tekniske kapacitet, og udtrykker den nominelle effekt af modulet under standardtestbetingelser.

⁽⁹⁾ Oprindeligt var der på virksomhedens grund i Tyskland planlagt en meget større investering med henblik på en yderligere kapacitet på i alt 90 MWp (ifølge den oprindelige joint venture-aftale mellem Evergreen og Q-Cells fra januar 2005) eller endog [...] (*) (*) Fortrolige oplysninger underlagt tavshedspligt MWp (ifølge oplysninger, der blev fremsendt til Kommissionen i marts 2007 i forbindelse med anmeldelsen af udvidelsesprojektet), som skulle gennemføres i [...] faser [...]. De tyske myndigheder trak de to sidste faser tilbage fra anmeldelsen, [...]. Kommissionen bemærker på grundlag af oplysninger i joint venture-partnerens årsberetninger, at Sovellos samlede produktion nåede op på 85 MWp i 2008.

⁽¹⁰⁾ Se fodnote 7.

2.4. Retsgrundlag

- (17) Støtten skal ydes på grundlag af de eksisterende støtteordninger i form af forbundsstatens og delstaternes fælles regionalstøtteprogram, »Gemeinschaftsaufgabe« (sag N 642/02 ⁽¹¹⁾) - i det følgende »GA-ordningen«, »lov af 2005 om investeringspræmier« (Investitionszulagengesetz 2005) (sag N 142a/04 ⁽¹²⁾) og den efterfølgende ordning »lov af 2007 om investeringspræmier« (Investitionszulagengesetz 2007) (sag N 357a/06 ⁽¹³⁾).

2.5. Investeringsomkostninger

- (18) Ifølge de opdaterede oplysninger, som de tyske myndigheder fremsendte den 16. og 24. april 2009, indebærer Sovello2 samlede investeringer til en nominal værdi af 118 418 780 EUR (114 882 310 EUR i tilbagediskonteret værdi ⁽¹⁴⁾), som alle er regionalstøtteberettigede. Nedenstående tabel I viser fordelingen af de samlede investeringsomkostninger i forbindelse med det anmeldte projekt.

Tabel I

Fordeling af projektomkostningerne

(EUR)

2006	2007	2008	I alt (nominal værdi)	I alt (tilbagediskonteret værdi 31.12.2006)
[...]	[...]	[...]	118 418 780	114 882 310

2.6. Finansiering af projektet

- (19) Ifølge de opdaterede oplysninger, som de tyske myndigheder fremsendte den 16. og 24. april 2009, finansierede Sovello projektet ved hjælp af 87 313 015 EUR af egne midler og banklån (ikke dækket af en offentlig garanti) foruden den ansøgte støtte (31 105 765 EUR). Det følger heraf, at Sovello yder et bidrag af egne midler på mindst 25 % af de samlede støtteberettigede udgifter, der ikke indebærer offentlig støtte.

2.7. Gældende maksimal regionalstøtteintensitet

- (20) Thalheim, Landkreis Bitterfeld, Dessau i Sachsen-Anhalt er et støtteberettiget område i henhold til EF-traktatens artikel 87, stk. 3, litra a), med en maksimal støtteintensitet på 35 % bruttosubventionsækvivalent (BSÆ) for store virksomheder i henhold til retningslinjerne for statsstøtte med regionalt sigte ⁽¹⁵⁾ (i det følgende »retningslinjerne fra 1998«) og regionalstøttekortet for Tyskland for 2004-2006 ⁽¹⁶⁾, som var gældende på anmeldelsestidspunktet.

2.8. Støttebeløb og støtteintensitet

- (21) Tyskland anmeldte to forskellige støttebeløb og støtteintensiteter, afhængigt af, om der kan anvendes en samhørighedsbonus i henhold til punkt 25 i MSR 2002. Ifølge punkt 25 i MSR 2002 kan »[d]en maksimale støtteintensitet (...) øges ved at gange tallet med faktoren 1,15, hvis projektet medfinansieres af strukturfondene som et stort projekt, som defineret i artikel 25 i Rådets forordning (EF) nr. 1260/1999 ⁽¹⁷⁾ (...)«. Fællesskabets medfinansiering skal imidlertid udgøre mindst 25 % af de samlede offentlige udgifter i en region, der er regionalstøtteberettiget i henhold til EF-traktatens artikel 87, stk. 3, litra a), og den maksimale støtteintensitet som følge af anvendelsen af samhørighedsbonusen må ikke overstige 75 % af det gældende regionale støtteleft (punkt 25 og 26 i MSR 2002).
- (22) Den første støtteintensitet, som de tyske myndigheder anmeldte i forbindelse med dette projekt, var 22,46 % BSÆ (svarende til et støttebeløb på 30,526 mio. EUR), hvilket er den maksimale basale støtteintensitet uden samhørighedsbonus, beregnet på grundlag af de oprindeligt anmeldte støtteberettigede omkostninger på 135,934 mio. EUR i tilbagediskonteret værdi og med anvendelse af justeringsmekanismen i punkt 21 i MSR 2002 og et regionalt støtteleft på 35 % BSÆ.

⁽¹¹⁾ Kommissionens beslutning af 1.10.2003 (EUT C 284 af 27.11.2003, s. 2).

⁽¹²⁾ Kommissionens beslutning af 19.1.2005 (EUT C 235 af 23.9.2005, s. 3).

⁽¹³⁾ Kommissionens beslutning af 6.12.2006 (EUT C 23 af 1.2.2007, s. 1).

⁽¹⁴⁾ Beregnet på grundlag af den gældende referencesats for Tyskland på 4,36 % på anmeldelsestidspunktet.

⁽¹⁵⁾ EFT C 74 af 10.3.1998, s. 9.

⁽¹⁶⁾ EUT C 186 af 6.8.2003.

⁽¹⁷⁾ EFT L 161 af 26.6.1999, s. 1.

- (23) Såfremt samhørighedsbonusen finder anvendelse (i det følgende »støtte med samhørighedsbonus«), er det maksimale støttebeløb for støtteberettigede omkostninger på 135,934 mio. EUR i tilbagediskonteret værdi 35,105 mio. EUR (svarende til en støtteintensitet på 25,83 % BSÆ). Denne støtteintensitet er baseret på punkt 25 i MSR 2002.
- (24) Den anden støtteintensitet, som de tyske myndigheder har anmeldt i forbindelse med en situation, hvor samhørighedsbonusen finder anvendelse, var 23,83 % BSÆ (svarende til et støttebeløb på 35,336 mio. EUR i nominel værdi og 32,397 mio. EUR i tilbagediskonteret værdi) af de samlede støtteberettigede investeringsomkostninger.
- (25) Den 16. og 24. april 2009 fremsendte de tyske myndigheder Kommissionen opdaterede oplysninger, hvorefter de samlede støtteberettigede investeringsomkostninger i forbindelse med Sovello2 endelig udgør 118 418 780 EUR (114 882 310 EUR i tilbagediskonteret værdi), og den støtte, der skal ydes til Sovello2 i en situation, hvor samhørighedsbonusen finder anvendelse, udgør 31 105 765 EUR i nominel værdi (27 367 723 EUR i tilbagediskonteret værdi, svarende til en støtteintensitet på 23,8224 % BSÆ). Det fremgår også af de opdaterede oplysninger, at støtten skal ydes i form af et direkte tilskud på 17 220 066 EUR og et skattefradrag på 13 885 699 EUR, som skal udbetales i 2009.
- (26) De tyske myndigheder ansøgte som led i det operationelle program »Sachsen-Anhalt« om medfinansiering fra EFRU⁽¹⁸⁾ (stort projekt) på 9,118 mio. EUR (nominelle værdier). Hvis Kommissionen skulle afvise den pågældende ansøgning på grundlag af reglerne for store projekter i henhold til forordning (EF) nr. 1260/1999, vil betingelserne for at opnå samhørighedsbonusen ikke være opfyldt. I denne situation vil tilskuddet, og dermed den samlede støtte, der fremgår af anmeldelsen, blive reduceret for at overholde de støtteloftet i BSÆ, der er anført i forbindelse med scenariet uden bonus.
- (27) Ifølge afsnit IX.2, litra m), i beslutningen om tildeling af støtte⁽¹⁹⁾ som led i GA-ordningen er tildelingen af investeringsincitamenter afhængig af Kommissionens godkendelse af statsstøtten.
- (28) Ifølge anmeldelsen vil den anmeldte støtte til projektet ikke blive kumuleret med støtte fra andre lokale, regionale, nationale eller fællesskabsmidler til dækning af de samme støtteberettigede omkostninger.
- (29) De tyske myndigheder har bekræftet, at støttemodtageren ansøgte om støtten inden påbegyndelsen af arbejdet på projektet. Ifølge beslutningen om tildeling af støtte blev

støtteansøgningen indgivet den 20. februar 2006, mens investeringen først blev påbegyndt i juli 2006.

- (30) De tyske myndigheder har også bekræftet, at den maksimale støtteintensitet og det maksimale støttebeløb, der er godkendt i denne beslutning, ikke vil blive overskredet, selv ikke i tilfælde af lavere eller øgede støtteberettigede omkostninger.

2.9. Generelle tilsagn

- (31) I afsnit IX.2, litra f), i beslutningen om tildeling af støtte samt i det nationale retsgrundlag for de anvendte eksisterende støtteordninger er det fastsat, at støttemodtageren skal opretholde investeringen på stedet i mindst fem år.
- (32) Sammen med anmeldelsen fremsendte de tyske myndigheder en kopi af beslutningen om tildeling af støtte. Desuden har de tyske myndigheder forpligtet sig til at forelægge Kommissionen:
- en statusrapport (herunder oplysninger om de udbetalte beløb, om gennemførelsen af støttekontrakten og om eventuelle andre investeringsprojekter, der igangsættes på samme anlæg/fabrik) hvert femte år efter Kommissionens godkendelse af støtten
 - en detaljeret endelig rapport senest seks måneder efter betalingen af den sidste støttetranche, baseret på den anmeldte betalingsplan.

3. BEGRUNDELSE FOR INDLEDNING AF DEN FORMELLE UNDERSØGELSESPROCEDURE

- (33) I beslutningen om at indlede den formelle undersøgelsesprocedure i den foreliggende sag baserede Kommissionen sine tvivl på følgende aspekter.
- (34) Ifølge punkt 49 i MSR 2002 må et investeringsprojekt ikke opdeles kunstigt i underprojekter for at omgå bestemmelserne i MSR 2002. I forbindelse med MSR 2002 antages det, at et investeringsprojekt omfatter alle faste investeringer i et produktionsanlæg inden for en periode på tre år. Et produktionsanlæg er i dette punkt defineret som »en i økonomisk henseende udelelig serie af faste anlægsaktiver, der udfører en præcis teknisk funktion, er forbundet fysisk eller funktionelt og har klart definerede mål, såsom produktion af et bestemt produkt«. Medlemsstaterne kunne være tilbøjelige til at anmelde to særskilte projekter i stedet for et enkelt investeringsprojekt, da der herved normalt ville være mulighed for en højere maksimal støtteintensitet som følge af virkningerne af den automatiske justeringsmekanisme, der er fastsat i punkt 21 i MSR 2002⁽²⁰⁾.

⁽¹⁸⁾ Ansøgning indgivet den 8.5.2007.

⁽¹⁹⁾ »Zuwendungsbescheid« af 15.12.2006, ændret 29.1.2009.

⁽²⁰⁾ Medlemsstaterne kunne to gange anvende det fulde regionale støtteloft på de første 50 mio. EUR af projekterne (ingen nedjustering af det gældende regionale støtteloft nødvendig) og to gange halvdelen af dette loft på de næste 50 mio. EUR, mens det regionale støtteloft reduceres til 34 % for alle støtteberettigede omkostninger over 100 mio. EUR.

- (35) Da der var gået mindre end tre år mellem påbegyndelsen af arbejdet på Sovello1-projektet (2005) og Sovello2-projektet (juli 2006), anførte Kommissionen i beslutningen om at indlede den formelle undersøgelse, at den normalt ville antage, at de to projekter udgør et enkelt investeringsprojekt, medmindre de kriterier, der er nævnt i punkt 49 i MSR 2002, er opfyldt.
- (36) Kommissionen bemærkede i denne forbindelse, at Evergreen havde et pilotanlæg i Marlboro, hvor virksomheden gennemførte F&U samt test på en pilotproduktionslinje til sin String-Ribbon-teknologi, mens Sovello1 er meget tættere på markedet: Produktionen var således blevet påbegyndt i april 2006, og alle moduler, der blev produceret i april, maj og juni 2006, blev øjeblikkeligt solgt på markedet. Kommissionen nåede derfor til den foreløbige konklusion, at Sovello1 tilsyneladende ikke først og fremmest var bestemt til at påvise, at det var teknisk eller teknologisk muligt at producere solcellemoduler på basis af String-Ribbon-teknologien, men derimod at vurdere de økonomiske resultater og den industrielle kapacitet i forbindelse med joint venture-partners teknologier og fremstillingsprocesser og udnytte den forventede hurtige udvikling af dette marked i Tyskland.
- (37) Kommissionen bemærkede endvidere, at initialinvesteringen (Sovello1, 30 MWp) er stor. Sammenlignet med produktionen på Sovello1 kan størrelsen af Sovello2 (60 MWp) på den anden side ikke rigtig siges at være »masseproduktion«. Multiplikationsfaktoren for omkostningerne udgør kun 2 for Sovello2, mens den var 13 for det store investeringsprojekt Qimonda, hvor Kommissionen var nået til den konklusion, at det anmeldte projekt ikke udgjorde et enkelt investeringsprojekt sammen med et tidligere pilotprojekt (Kommissionens beslutning af 30. januar 2008 ⁽²¹⁾, i det følgende »Qimonda-beslutningen«).
- (38) I lyset af Domstolens dom i sag T-184/97 ⁽²²⁾ samt definitionerne af »industriel forskning«, »eksperimentel udvikling« og »procesinnovation« i Fællesskabets rammebestemmelser for statsstøtte til forskning og udvikling og innovation ⁽²³⁾ (i det følgende »F&U&I-rammebestemmelser«) udtrykte Kommissionen tvivl om, hvorvidt Sovello1 kunne betragtes som et pilotprojekt og derfor ville være et selvstændigt projekt i forhold til Sovello2-projektet.
- (39) Kommissionen var af den opfattelse, at såfremt Sovello1 ikke kunne betragtes som et pilotprojekt, skulle det i givet fald betragtes som et enkelt investeringsprojekt sammen med Sovello2 (på grundlag af en samlet vurdering af kriterierne i punkt 49 i MSR 2002). I denne
- forbindelse konkluderede Kommissionen, at trods de tyske myndigheders argumenter om den fysiske adskillelse mellem de to anlæg og de manglende funktionsmæssige forbindelser mellem dem, var det ikke desto mindre et faktum, at det er én virksomhed med to nært beliggende produktionsanlæg, der fremstiller det samme produkt ved anvendelse af den samme teknologi, og arbejdet på det andet anlæg blev sat i gang tre måneder efter, at den kommercielle produktion blev påbegyndt på det første anlæg.
- (40) Kommissionen udledte også af den oprindelige joint venture-aftale (i det følgende »MJVA1«), at partnerne planlagde en meget større investering end Sovello1, som skulle gennemføres i forskellige faser. Endvidere bemærkede Kommissionen, at det ikke var klart, om de yderligere omkostninger til at koncipere særskilte projekter i stedet for et integreret anlæg oversteg beløbet af den yderligere støtte som følge af, at de to projekter ikke ville blive betragtet som et enkelt investeringsprojekt (og justeringen i punkt 21 i MSR 2002 derfor ikke ville finde anvendelse på det kombinerede projekt).
- (41) På grundlag af ovenstående var Kommissionen i tvivl om, hvorvidt den anmeldte støtte var nødvendig for at skabe en tilskyndelsesvirkning for investeringen, og i bekræftende fald i hvilket omfang, og hvorvidt den var forenelig med MSR 2002 og fællesmarkedet.

4. BEMÆRKNINGER FRA INTERESSEREDE PARTER

- (42) Som reaktion på offentliggørelsen af beslutningen om at indlede den formelle undersøgelsesprocedure i *Den Europæiske Unions Tidende* modtog Kommissionen bemærkninger fra en enkelt interesseret part, nemlig European Photovoltaic Industry Association (EPIA) ⁽²⁴⁾. EPIA's argumenter kan opsummeres på følgende måde.

4.1. Solenergiindustrien som et vækstmarked

- (43) Ifølge EPIA er solenergiindustrien kendetegnet ved en vedvarende høj vækstrate på markedet som følge af en stigende efterspørgsel efter solcelleprodukter på verdensplan og en dynamisk teknologi og innovationsgrad. Hurtighed er en nøglefaktor ved gennemførelsen af innovationer i industriel skala. For at fremskynde solenergiindustriens konkurrenceevne er det nødvendigt at reducere produktionsomkostningerne i forbindelse med solenergi. Et væsentligt omkostningselement ved produktion af solenergi er omkostningerne til anskaffelse af solenergisystemer. Produktionsomkostningerne i forbindelse med solenergisystemer afhænger igen af de anvendte teknologier, det relevante råmateriale og materialeomkostningerne.

⁽²¹⁾ Kommissionens beslutning N 872/06, individuel støtte til Qimonda (EUT C 170 af 5.7.2008).

⁽²²⁾ Sag T-184/97, BP mod Kommissionen, Sml. (1997), s. II 3145. I denne sag fastslog Retten i Første Instans, at en ordning, der er anmeldt som et program, der skal bevise, at produkter er økonomisk gennemførlige og kan fremstilles industrielt, ikke kan anses for et pilotprojekt vedrørende teknologisk udvikling af produkter.

⁽²³⁾ EUT C 323 af 30.12.2006, s. 1.

⁽²⁴⁾ EPIA repræsenterer næsten 200 medlemmer i over 20 lande i Europa fra hele sektoren for solelektricitet (omfattende hele værdikæden inden for solcelleindustrien, dvs. lige fra silicium, celler og modulproduktion til systemudvikling). Støttemodtageren er medlem af EPIA.

- (44) Det høje teknologi- og innovationsniveau fremgår hovedsagelig af et stigende antal samarbejdsprojekter mellem virksomheder og/eller F&U-institutioner samt et stigende antal nye virksomheder i sektoren.

4.2. Pilotprojekter i solenergiindustrien

- (45) EPIA har anført, at innovationer og nye teknologier udvikles og anvendes i solenergiindustrien efter økonomiske kriterier. For at begrænse investorerens økonomiske risici og afprøve den teknologiske og/eller økonomiske gennemførlighed af en innovation efter visse kriterier går man etapevis frem inden for navnlig F&U samt med hensyn til industriens gennemførelse af innovationer. Pilotprojekter er derfor velegnede til at finde svar på visse tekniske og/eller økonomiske spørgsmål vedrørende innovationer med konkrete mål, begrænsede ressourcer og midler samt kalkulerbare risici. Ifølge EPIA anvendes pilotprojekter også inden for produkt- og procesinnovationer af industrielt afprøvede teknologier, da en kapacitetsudvidelse først er økonomisk hensigtsmæssig, når det i forbindelse med en pilotproduktion er lykkedes at påvise, at processerne er replicerbare. Så snart processernes replicerbarhed er verificeret i pilotproduktion, er en hurtig udvidelse af produktionskapaciteten en vigtig succesfaktor. Der oprettes derfor ofte ny produktionskapacitet umiddelbart efter vellykket »proof of concept« i pilotproduktion.

4.3. String-Ribbon-teknologien endnu ikke industrielt afprøvet

- (46) EPIA har understreget, at den String-Ribbon-procesteknologi, der anvendes af Sovello, er en proces, hvorved der fremkommer siliciumbånd til fremstilling af krystallinske wafere, som i forhold til konventionelle krystallinske savteknologier forbruger markant mindre silicium. Processen har således en klar omkostningsfordel. EPIA har påpeget, at String-Ribbon-processen til fremstilling af wafere endnu ikke var blevet industrielt afprøvet, da Sovello1 blev opført. Dvs. der var på det tidspunkt ikke en enkelt virksomhed på verdensplan, som var i stand til at forarbejde sådanne String-Ribbon-wafere til celler og moduler. Ved at anvende String-Ribbon-teknologien har Sovello været i stand til at dække hele produktionskæden fra siliciumwafere over solceller til solcellemoduler. Denne teknologisk innovative integration langs merværdikæden krævede afprøvning i praksis i industrien.

5. BEMÆRKNINGER FRA DE TYSKE MYNDIGHEDER

- (47) De tyske myndigheder fremsendte supplerende dokumentation for at bortvejre Kommissionens tvivl med hensyn til, om de to investeringsprojekter, Sovello1 og Sovello2, udgør et enkelt investeringsprojekt som omhandlet i punkt 49 i MSR 2002. Tyskland har gjort gældende, at Sovello1 er et pilotprojekt og derfor på grundlag af fortildet Qimonda skal fortolkes som et selvstændigt inve-

steringsprojekt. De fremførte argumenter kan opsummeres på følgende måde.

5.1. Sovello1 er et pilotprojekt

- (48) De tyske myndigheder har gjort gældende, at investeringen i Sovello1 skal betragtes som et pilotprojekt. De henviser til en definition fra OECD ⁽²⁵⁾, hvorefter opførelsen og driften af et pilotanlæg kan indgå i F&U, såfremt hovedformålet hermed er at opnå erfaringer og indsamle tekniske og andre data. Ifølge OECD's definition gennemføres et pilotprojekt ikke kun for at kontrollere den tekniske gennemførlighed af en ny teknologi, men også for at vurdere driftseffektiviteten, omkostningseffektiviteten og den tekniske optimering, inden en masseproduktion kan påbegyndes. Pilotprojektets vellykkede udvikling er derfor en nødvendig betingelse for at starte og udvikle et masseproduktionsanlæg.
- (49) De tyske myndigheder er af den opfattelse, at den proces og produktinnovation, der er gennemført via investeringen i Sovello1, falder ind under definitionerne på »industriell forskning« og »procesinnovation« i Kommissionens F&U&I-rammebestemmelser. Ifølge Tyskland bør den omstændighed, at støttemodtageren fra begyndelsen havde planer om at commercialisere Sovello1's produktion, ikke være afgørende for klassificeringen som et enkelt investeringsprojekt eller ej, eftersom Kommissionen heller ikke uddybede dette synspunkt i Qimonda-beslutningen. De tyske myndigheder har gjort gældende, at der med hensyn til mål og tilgang ikke er nogen forskel mellem Qimonda-pilotprojektet og investeringen i Sovello1.
- (50) De tyske myndigheder har gjort gældende, at den ovennævnte beskrivelse af et pilotprojekt fuldt ud gælder for Sovello1-projektet. Sovello blev etableret som et joint venture mellem Q-Cells og Evergreen (i januar 2005) med det formål at validere Evergreens String-Ribbon-teknologi i en industriel produktionsproces sammen med Q-Cells' produktionsteknologi (produktion af solceller og knowhow vedrørende maskiner og produktionsprocesser).
- (51) Ifølge de tyske myndigheder ville Førsteinstansrettens dom i sag T-184/97 ikke være til hinder for at betragte Sovello1 som et pilotprojekt. Denne dom ville heller ikke være relevant i forbindelse med Sovello, eftersom den ikke behandler spørgsmålet, om projektet udgør et enkelt investeringsprojekt.

- (52) Ifølge de tyske myndigheder er Sovello1 det første automatiserede og fuldt integrerede industrielle produktionsanlæg til produktion af solcellemoduler på basis af String-Ribbon-teknologien på verdensplan.

⁽²⁵⁾ *Main definitions and conventions for the measurement of research and experimental development — A summary of the Frascati manual 1993*; OECD Paris 1994, punkt 117-118.

- (53) De tyske myndigheder har bekræftet, at Evergreen har et pilotanlæg i Marlboro, hvor der gennemføres F&U og test på en pilotproduktionslinje til virksomhedens String-Ribbon-teknologi. Formålet med Sovello1 var ikke at verificere, om det var muligt at producere solcellemoduler på basis af String-Ribbon-teknologien, da Evergreen havde afprøvet dette med succes på laboratorieniveau i Marlboro. Spørgsmålet var imidlertid at verificere, om serieproduktion var teknologisk (og økonomisk) mulig i industriel skala. De tyske myndigheder har oplyst, at der i Marlboro ikke fandt en industriel produktion sted i forbindelse med waferer eller celler eller moduler. De moduler, der blev produceret på Sovello1, er af en anden type (Spruce Line) end de moduler, der blev produceret i Marlboro (Cedar Line). En af de væsentligste forskelle er, at Cedar Line-modulerne blev produceret manuelt, mens denne proces i vidt omfang var automatiseret i Sovello.
- (54) Kapaciteten på 15 MWp i Marlboro blev først nået i 2004 takket være installeringen af nye waferovne. Ifølge de tyske myndigheder kan det ikke konkluderes på grundlag heraf, at Marlboro havde industrielle processer til produktion af celler og moduler, eller at virksomhedens produktion nåede de nødvendige standarder for industriel produktion. Desuden var de moduler, der blev produceret på dette anlæg, som nævnt af en anden type end de moduler, der skulle produceres på Sovello1. De tyske myndigheder har oplyst, at pilotprojekter i solenergiindustrien har en kapacitet på mellem 10 og 30 MWp. De er af den opfattelse, at den omstændighed, at Sovello1-projektet ligger i den øvre ende af dette interval, ikke bør udelukke, at dette projekt kan betragtes som et pilotprojekt. De har endvidere oplyst, at kapaciteten på Sovello1-anlægget (30 MWp) blev bestemt af kapaciteten af [...] ⁽²⁶⁾, som specifikt var udviklet til dette anlæg.
- (55) De tyske myndigheder har også oplyst, at på grundlag af den nuværende viden og erfaring når anlæg, der anvender String-Ribbon-teknologi, produktionskapaciteter på 75-80 MWp. De er af den opfattelse, at ingen investor havde oprettet et større anlæg på basis af en ny og fuldstændig uafprøvet teknologi.
- (56) De tyske myndigheder har gjort gældende, at der på tidspunktet for investeringen i Sovello1 ikke fandtes nogen standarder for den tekniske udformning af de maskiner og det udstyr, der skulle anvendes til den industrielle produktion af solcellemoduler på basis af den innovative String-Ribbon-teknologi. Da Sovello havde specifikke og højere produktionsmål (nå anlægsydelse på mindst [...], stabilisere celleeffektiviteten på [...] og øge den med [...]) end Marlboro, kunne virksomheden ikke blot »kopiere« Marlboros laborierprocesser, og den kunne heller ikke
- anvende Q-Cells' traditionelle produktionsprocesser ⁽²⁷⁾. De tyske myndigheder fremkom med talrige eksempler til at illustrere dette.
- (57) De tyske myndigheder har gjort gældende, at den korte testperiode og den tidlige opnåelse af succes og kommerialisering ikke bør anses som negative elementer, for at Sovello1 kan betragtes som et pilotprojekt. De tyske myndigheder har bemærket, at Marlboro ligeledes solgte sin »pilot«-produktion. Dette kan forklares ved den store efterspørgsel på markedet for solenergiprodukter. I tilfælde af lavere ydelse og celleeffektivitet sælges sådanne moduler til lavere priser. Hvis de mål for ydelse og celleeffektivitet, der var fastsat for Sovello1, ikke var blevet nået, var projektet slået fejl, men produktionen var stadig blevet solgt på markedet for at begrænse tabene.
- (58) De tyske myndigheder har oplyst Kommissionen om, at der gik fem måneder mellem påbegyndelsen af produktionen på Sovello1 og arbejderne i forbindelse med Sovello2 (i stedet for tre måneder som anført af Kommissionen i åbningsbeslutningen).
- (59) De tyske myndigheder har anført, at testperioden for Sovello1's pilotproduktionsanlæg var så kort, da investeringsfasen og driftsfasen (ansættelse af faglært arbejdskraft, nært samarbejde med ingeniørfirma, tidlige leveringskontrakter på råmateriale og dele, rumlig adskillelse af celle- og modulproduktion) i modsætning til sædvanlig praksis i andre sektorer ikke var adskilt og også takket være en meget god planlægning af hele projektet.

5.2. Investeringsprojekterne Sovello1 og Sovello2 er selvstændige investeringer

- (60) De tyske myndigheder mener, at alle de kriterier, der er nævnt i punkt 49 i MSR 2002, skal opfyldes kumulativt, for at Sovello1 og Sovello2 kan betragtes som et enkelt investeringsprojekt. De tyske myndigheder har argumenteret kraftigt for denne fortolkning og baseret deres analyse på Kommissionens tidligere praksis under henvisning til Qimonda-beslutningen, Kommissionens beslutning om AMD ⁽²⁸⁾ (i det følgende »AMD-beslutningen«) og Kommissionens beslutning om Q-Cells ⁽²⁹⁾ (i det følgende »Q-Cells-beslutningen«). Eftersom denne betingelse ikke ville være opfyldt i forbindelse med Sovello1 og Sovello2, bør begge projekter betragtes som selvstændige investeringsprojekter.

⁽²⁶⁾ [...] anvender en innovativ »sputtering«-proces til [...] (i stedet for den traditionelle proces »plasmaforstærket kemisk dampudfældning«, PECVD-proces).

⁽²⁷⁾ Celleformatet i forbindelse med den nye teknologi (150 mm × 80 mm) adskiller sig fra det konventionelle firkantede, siliciumbaserede format (156 mm × 156 mm). Det nye celleformat og waferens fysiske egenskaber (f.eks. [...]) stiller specifikke krav til planlægning og anvendelse af alle maskiner og anlæg til Sovello1.

⁽²⁸⁾ Kommissionens beslutning af 18. juli 2007, N 810/06, støtte til AMD (EUT C 246 af 20.10.2007, s. 1).

⁽²⁹⁾ Kommissionens beslutning af 10. juli 2007, N 850/06, støtte til Q-Cells (EUT C 270 af 13.11.2007, s. 5).

- (61) De tyske myndigheder har hævdet, at Sovello1 og Sovello hverken fysisk, teknisk eller funktionsmæssigt er forbundet med hinanden. Der er tale om separate produktionsanlæg med fuldstændig selvstændige produktionslinjer, separate anlægsaktiver (jord, bygninger, maskiner og udstyr) og med separat adgang til det offentlige vejnet (med forskellige gadenumre), beliggende på separate (men nærliggende) jordparceller, som blev erhvervet på forskellige datoer⁽³⁰⁾. Begge produktionsanlæg dækker hele værdikæden lige fra produktionen af String-Ribbon-wafere over celler til moduler. De kunne sælges separat uden fysiske ændringer af hvert anlægs produktionsproces⁽³¹⁾.
- (62) De tyske myndigheder har gjort gældende, at en sammenligning mellem Sovello1 og Sovello2 viser forskelle med hensyn til produktionsteknologi (nye proces teknologier, produktion af tyndere wafere) og kvaliteten (højere ydelse) af (mellem)produkterne (wafere, celler og moduler).
- (63) De tyske myndigheder har understreget, at Sovellos mulighed for i aftalen om grundsalget at købe en jordparcel, der stødte op til Sovello1-produktionsanlægget, kun udgjorde en forpligtelse for sælgeren, og at de gældende regler for støtteordningen ikke gør det muligt at betegne erhvervelsen af jord som starten på et investeringsprojekt. De har derfor konkluderet, at købsoptionen ikke ville være et klart bevis for en fælles investeringsplan for Sovello1 og Sovello2.
- (64) De tyske myndigheder har understreget, at Kommissionen i Q-Cells-beslutningen nåede til den konklusion, at der ikke er nogen forbindelse mellem to investeringer, hvis begge investeringer vedrører egne grunde og bygninger og eget udstyr, forvaltningen er separat, og kun ledelsen af det strategiske og operationelle område udføres sammen. De har oplyst, at den fælles ledelse af Sovello1 og Sovello2 på det strategiske og operationelle område kun sker af kommercielle grunde og ikke er afgørende for de to projekters eksistens og funktion.
- (65) De tyske myndigheder har anført, at eksistensen af en strategisk plan til at udvide kapaciteten gennem et opfølgingsprojekt i tilfælde af, at pilotprojektet bliver en succes, som omtalt i MJVA1, ikke skal fortolkes anderledes end de strategiske planer, som det fremgår af Qimonda-beslutningen.
- (66) De tyske myndigheder har bekræftet, at målene med de to projekter Sovello1 og Sovello2 er forskellige, selv om produktet i forbindelse med begge projekter er solcellemoduler. Sovello1 ligner mere en gennemførlighedsundersøgelse (afprøvning af den teknologiske og økonomiske gennemførlighed af produktion i industriel skala langs merværdikæden på basis af String-Ribbon-teknologien), mens Sovello2 er den egentlige kommercielle serieproduktion af en bestemt gruppe af produkter, hvor den tekniske erfaring, der er indsamlet i forbindelse med Sovello1, standardiseres.
- (67) De tyske myndigheder har gjort gældende, at sammenligningen i punkt 61 i Kommissionens åbningsbeslutning (sammenligning af multiplikationsfaktoren for omkostningerne ved investeringerne i forbindelse med Qimonda-beslutningen med multiplikationsfaktoren for omkostningerne for de to Sovello-investeringsprojekter) ikke tager hensyn til sektorspecifikke karakteristika og derfor ikke egner sig til at udelukke Sovello1 fra at kunne betragtes som et pilotprojekt. De har gjort gældende, at omkostningerne i Qimonda-beslutningen vedrører tre investeringer, at omkostningerne til bygning og udstyr i halvlederindustrien er meget højere end i solenergiindustrien, og at produktionen pr. maskine er betydeligt lavere i halvlederindustrien (til masseproduktion er det derfor nødvendigt at installere meget mere udstyr). Desuden ville pilotprojekter i halvledersektoren være mulige til forholdsvis lavere omkostninger på grund af en meget større standardisering af maskinerne i denne sektor. Tyskland har endvidere anført, at et større forhold mellem »omkostninger ved opfølgingsprojekt« og »omkostninger ved pilotprojekt« også kunne følge af, at investoren var i en bedre finansiel situation (og derfor ikke bør udgøre et kriterium for at have ret til mere statsstøtte).
- (68) De tyske myndigheder er af den opfattelse, at den generelle hensigts erklæring i MJVA1 om at udvide Sovellos produktionskapacitet ikke er et bevis for en funktionsmæssig forbindelse mellem Sovello1 og Sovello2, da den ikke indeholder mere præcise specifikationer for endnu et investeringsprojekt med hensyn til placering, produktionsteknologier, maskiner, levering af silicium og finansiering.
- (69) De tyske myndigheder har anført, at den endelige beslutning om at gennemføre Sovello2 blev truffet i juni 2006 på grundlag af: 1) den hurtigt voksende efterspørgsel på markedet, som kunne sikre afsætningen på lang sigt, 2) indgåelsen af en langsigtet kontrakt om levering af råmateriale silicium (kontrakt med REC undertegnet i juni 2006) og 3) den dokumenterede tekniske og økonomiske succes af pilotprojektet Sovello1 (mål for anlægsydelse og stabil celleeffektivitet nået i juni 2006).

⁽³⁰⁾ Jordparcellerne blev købt separat, men salgsaftalen for jorden til Sovello1 (dateret [...]) omfattede en ikke-bindende købsoption på yderligere jord til Sovello2 (salgsaftale dateret [...]). Den juridiske omdannelse til »jord til industriel brug« af jorden til Sovello2 i henhold til byplanlægningsreglerne blev først besluttet på et senere tidspunkt, og infrastrukturarbejderne i forbindelse med denne jordparcel blev også gennemført separat.

⁽³¹⁾ De tyske myndigheder henviser til en rapport udarbejdet af Deloitte & Touche GmbH af 27.9.2006, som blev forelagt Kommissionen i forbindelse med anmeldelsen, og som når til den konklusion, at det absolut er muligt at drive Sovello1 og Sovello2 separat og sælge dem uafhængigt af hinanden.

- (70) De tyske myndigheder har understreget, at det på det tidspunkt, hvor beslutningen om at investere i Sovello1 blev truffet (januar 2005), var det hverken teknisk eller økonomisk muligt at gennemføre investeringen i Sovello2. Sovello1-projektets succes kunne ikke forudses på det tidspunkt, hvor investeringsbeslutningen blev truffet.

5.3. Intet økonomisk incitament til kunstigt at opdele Sovello1 og Sovello2

- (71) De tyske myndigheder har gjort gældende, at Sovello ikke havde noget økonomisk incitament til kunstigt at opdele Sovello1 og Sovello2. De har anført, at der opstod ekstraomkostninger for Sovello på ca. [...] EUR⁽³²⁾ som følge af det selvstændige koncept for de to produktionsanlæg. De er endvidere af den opfattelse, at Sovello som følge heraf ikke opnåede synergier og stordriftsfordele, som normalt ville følge af et enkelt investeringsprojekt. De har endvidere understreget, at de højere investeringsomkostninger ikke kompenseres af det højere støttebeløb, der kunne forventes, hvis de to projekter kunne betragtes som separate: Dette højere støttebeløb ville kun udgøre ca. 10 mio. EUR⁽³³⁾.

5.4. Konklusion: Sovello1 og Sovello2 er ikke et enkelt investeringsprojekt

- (72) De tyske myndigheder har anført, at det følger af tidligere beslutninger, at Kommissionen kun havde antaget, at to separate investeringsprojekter udgjorde et enkelt investeringsprojekt, hvis alle de kriterier, der er anført i punkt 49 i MSR 2002, er opfyldt. De er derfor af den opfattelse, at selv hvis Sovello1 ikke blev betragtes som et pilotprojekt, ville Sovello1 og Sovello2 stadig ikke udgøre et enkelt investeringsprojekt, eftersom alle kriterierne i punkt 49 i MSR 2002 ikke er opfyldt.
- (73) De tyske myndigheder har konkluderet, at de to projekters geografiske og tidsmæssige nærhed ikke bør føre til den konklusion, at disse to investeringer udgør et enkelt investeringsprojekt som omhandlet i punkt 49 i MSR 2002 og er kunstigt opdelt for at omgå bestemmelserne i MSR 2002.

6. VURDERING AF STØTTEN

6.1. Statsstøtte i henhold til EF-traktatens artikel 87, stk. 1

- (74) I beslutningen om at indlede den formelle undersøgelsesprocedure konkluderede Kommissionen, at den finansielle

⁽³²⁾ Hvis Sovello kun havde investeret i et enkelt investeringsprojekt med en produktionskapacitet på 90 MWp i stedet for at opdele det i Sovello1 (30 MWp) og Sovello2 (60 MWp).

⁽³³⁾ Fordel beregnet på grundlag af nedsatte samlede støtteberettigede omkostninger på ca. 144 mio. EUR til et enkelt investeringsprojekt og ud fra den antagelse, at der kunne have været ydet en SMV-bonus til et så stort investeringsprojekt.

støtte, som de tyske myndigheder skulle yde til Sovello på grundlag af de eksisterende regionalstøtteordninger (GA- og investeringspræmieordningen) udgør statsstøtte i henhold til EF-traktatens artikel 87, stk. 1. De tyske myndigheder har ikke anfægtet denne konklusion.

6.2. Anmeldelseskrav, støttens lovlighed og gældende lovgivning

- (75) Ved at anmelde foranstaltningen den 20. december 2006 overholdt de tyske myndigheder kravet om individuel anmeldelse i punkt 24 i MSR 2002.
- (76) I overensstemmelse med punkt 63 og fodnote 58 i retningslinjerne for statsstøtte med regionalt sigte for 2007-2013⁽³⁴⁾, hvorefter investeringsprojekter, der skal anmeldes individuelt, vurderes i henhold til de gældende regler på anmeldelsestidspunktet, vurderer Kommissionen den anmeldte støtteforanstaltning på grundlag af bestemmelserne i retningslinjerne fra 1998, regionalstøttekortet for Tyskland for 2004-2006 og MSR 2002.

6.3. Støttens forenelighed med de generelle bestemmelser i retningslinjerne fra 1998

- (77) Som Kommissionen allerede fastslog i beslutningen om at indlede den formelle undersøgelsesprocedure, omfatter projektet en initialinvestering som omhandlet i retningslinjerne fra 1998, de støtteberettigede investeringsomkostninger er nøje bestemt, og kumuleringsreglerne overholdes. Endvidere har Sovello ansøgt om støtte inden påbegyndelsen af arbejdet på projektet og er forpligtet til at opretholde investeringen i regionen i mindst fem år efter afslutningen af projektet. Sovello yder et finansielt bidrag på mindst 25 % af de støtteberettigede omkostninger i en form, der ikke omfatter offentlig støtte. Da støtten til Sovello udbetales på grundlag af godkendte støtteordninger, er støtten derfor i princippet i overensstemmelse med de generelle bestemmelser i retningslinjerne fra 1998. Kommissionen bekræfter denne konklusion i den foreliggende beslutning.

6.4. Støttens forenelighed med bestemmelserne i MSR 2002

6.4.1. Et enkelt investeringsprojekt

- (78) Ifølge punkt 49 i MSR 2002 må et investeringsprojekt ikke opdeles kunstigt for at undgå bestemmelserne heri. Et enkelt investeringsprojekt omfatter alle faste

⁽³⁴⁾ EUT C 54 af 4.3.2006, s. 13.

investeringer i et produktionsanlæg inden for en periode på tre år⁽³⁵⁾. Et produktionsanlæg er »en i økonomisk henseende udelelig serie af faste anlægsaktiver, der udfører en præcis teknisk funktion, er forbundet fysisk eller funktionelt og har klart definerede mål, såsom produktion af et bestemt produkt«.

(79) Da Sovello allerede har modtaget støtte til et tidligere investeringsprojekt, Sovello1, på samme sted (på jord, der støder op til Sovello2), og i betragtning af, at der er gået mindre end tre år mellem påbegyndelsen af arbejderne på henholdsvis Sovello1 (2005) og Sovello2 (juli 2006), er det nødvendigt at fastslå, om denne investering udgør et enkelt investeringsprojekt sammen med det anmeldte projekt Sovello2.

(80) Kommissionen ville normalt antage, at de faste investeringer i et produktionsanlæg inden for en periode på tre år udgør et enkelt investeringsprojekt. De bemærkninger, som medlemsstaten har fremsat med hensyn til spørgsmålet, om projektet udgør et enkelt investeringsprojekt, vurderes på grundlag af de kriterier, der er anført i punkt 49 i MSR 2002.

(81) Efter Kommissionens opfattelse er der intet, der tyder på, at investeringen blev kunstigt opdelt i to projekter for at omgå bestemmelserne i MSR 2002. Selv om der ikke er tale om en bevidst omgåelse af MSR 2002, kan det imidlertid ikke automatisk konkluderes på grundlag heraf, at projekter, der er påbegyndt inden for perioden på tre år, ikke udgør et enkelt investeringsprojekt (se også betragtning 47-49 i AMD-beslutningen, hvor Kommissionen konkluderede, at der var tale om et enkelt investeringsprojekt, selv om der ikke var nogen hensigt om kunstigt at opdele projekterne for at omgå MSR 2002). Om der er tale om et enkelt investeringsprojekt eller ej, skal fastslås på grundlag af fakta ved hjælp af de kriterier, der er fastsat i punkt 49 i MSR 2002, og ikke på grundlag af hensigter.

(82) De tyske myndigheder har udledt af deres analyse af Kommissionens praksis, at alle de kriterier, der er nævnt i punkt 49 i MSR 2002, skal opfyldes kumulativt, for at to projekter kan betragtes som et enkelt investeringsprojekt. Kommissionen er ikke enig i denne fortolkning. Det fremgår ikke af nogen af Kommissionens tidligere beslutninger, at alle kriterier skal opfyldes kumulativt for at konkludere, at der foreligger et enkelt investeringsprojekt. Kommissionen mener, at MSR 2002 forskriver en samlet vurdering af disse kriterier. Kriterierne

skal afvejes i en samlet vurdering fra sag til sag. Dette indebærer, at to investeringer kunne udgøre et enkelt investeringsprojekt, selv om ikke alle kriterier blev opfyldt fuldt ud.

(83) Nedenfor analyseres og afvejes kriterierne

- præcis teknisk funktion
- fysisk eller funktionsmæssig forbindelse
- klart defineret mål
- økonomisk udelelighed

i en samlet vurdering.

(84) De tyske myndigheders argument om, at Sovello ikke havde noget økonomisk incitament til kunstigt at opdele Sovello1 og Sovello2 tages også i betragtning.

6.4.1.1. Præcis teknisk funktion

(85) Begge anlæg udfører en præcis teknisk funktion, som er identisk for begge, nemlig produktion af solcellemoduler på basis af String-Ribbon-teknologien. Det bemærkes også, at der ikke er noget, der tyder på, at der skal anvendes forskelligt input til produktionen på Sovello1 og Sovello2 (råmaterialet er silicium). Ændringerne af udstyret og maskinerne på Sovello2, som havde til formål at optimere produktionseffektiviteten og var en udløber af erfaringer i forbindelse med Sovello1, kan føre til små forskelle mellem de moduler, der produceres på Sovello1 og Sovello2. Kommissionen mener imidlertid, at disse er resultatet af normale justeringer i forbindelse med industriprojekter og ikke ændrer det forhold, at begge anlæg har den samme præcise tekniske funktion.

6.4.1.2. Fysisk eller funktionsmæssig forbindelse

(86) Sovello1 og Sovello2 er separate produktionsanlæg med separate anlægsaktiver og med separat adgang til det offentlige vejnet. Begge produktionsanlæg dækker hele produktionskæden for solcellemoduler, lige fra wafere over celler til moduler. Der er ingen fysiske forbindelser mellem »serien af faste anlægsaktiver, der udfører en præcis teknisk funktion«, som udgør to produktionsanlæg. Det konkluderes i en ekspertrapport, der er fremlagt for Kommissionen, at anlæggene kunne sælges separate og drives separat, uden at der kræves fysiske ændringer i produktionsprocessen. Kommissionen har ingen grund til at afvise denne konklusion.

⁽³⁵⁾ Da investeringsprojekter kan fortsætte i flere år, beregnes perioden på tre år fra påbegyndelsen af arbejderne på hvert projekt.

- (87) Sovello1 og Sovello 2 har en række centraliserede tjenester. Desuden producerer de det samme produkt på basis af samme produktionsproces, maskiner og udstyr, leverandørerne af maskiner, udstyr og råmaterialer er også typisk de samme, og vedligeholdelse eller forvaltning af reservedele er organiseret centralt. Det er imidlertid korrekt, at typiske elementer, som kunne påvise funktionsmæssige forbindelser mellem »serien af faste anlægsaktiver, der udfører en præcis teknisk funktion«, som udgør de to produktionsanlæg, ikke foreligger i dette tilfælde. F.eks. er der intet leveranceforhold mellem Sovello-projekterne, ingen fælles teknisk infrastruktur (f.eks. kraftanlæg el.lign.) eller udveksling af halvfabrikata. Begge anlæg udgør selvstændige produktionslinjer.
- (88) Med hensyn til købsoptionen for tilgrænsende jord i aftalen om salget af grunden til Sovello1 er Kommissionen i dette særlige tilfælde enig med de tyske myndigheder i, at købsoptionen som sådan i givet fald ikke er en tilstrækkelig grund til at konkludere, at der er en funktionsmæssig forbindelse som omhandlet i punkt 49 i MSR 2002, også i betragtning af, at støttemodtageren ikke betalte for denne købsoption, og at investoren havde planlagt alternative placeringer af Sovello2.
- (89) På baggrund af ovenstående er der efter Kommissionens opfattelse ingen fysisk og ingen stærk funktionsmæssig forbindelse som omhandlet i punkt 49 i MSR 2002 mellem Sovello1 og Sovello2.

6.4.1.3. Klart defineret mål

- (90) De tyske myndigheder har gjort gældende, at Sovello1 udgjorde et pilotprojekt, som havde til formål at validere funktionen, effektiviteten og den økonomiske rentabilitet af en fremstillingsproces i industriel skala langs merværdikæden, som var baseret på en grundlæggende innovativ teknologi⁽³⁶⁾, mens formålet med Sovello2, efter den påviste tekniske og økonomiske rentabilitet, var at udvide kapaciteten med henblik på produktion i stor målestok. De har konkluderet, at de to investeringsprojekter, Sovello1 og Sovello2, derfor havde forskellige mål.
- (91) I denne henseende vil Kommissionen gerne understrege, at den i modsætning til de tyske myndigheders fortolkninger ikke fandt i Qimonda-beslutningen, at pilotprojekter automatisk ville have et andet mål i forbindelse med anvendelsen af punkt 49 i MSR 2002. Kommissionen fandt kun i den pågældende beslutning, at det

pågældende pilotprojekt havde et andet mål og ikke udgjorde et enkelt investeringsprojekt sammen med det andet projekt. Det er korrekt, at når man undersøger målene med to projekter, kan den omstændighed, at det ene kan betragtes som et pilotprojekt, være et stærkt indicium for, at begge projekter forfølger forskellige mål, men afhængigt af projekternes særlige karakteristika i hvert enkelt tilfælde er dette i givet fald ikke tilstrækkeligt til klart at skelne mellem begge projekters mål. Derfor, og også under hensyntagen til vanskelighederne ved at definere et pilotprojekt, finder Kommissionen, at man snarere skal se på hvert projekts individuelle karakteristika for at finde ud af, om den pågældende særlige pilotkarakter, det viser, giver det et mål, som er tilstrækkeligt forskelligt fra det andet projekt. I dette tilfælde blev der fremlagt en række elementer, som viser, at Sovello1 og Sovello2 har et forskelligt, klart defineret mål.

- (92) De bemærkninger, som EPIA har fremsat, bekræfter, at man inden for solenergiindustrien ofte går etapevis frem i forbindelse med udviklingen af innovationer og nye teknologier, som er baseret på økonomiske kriterier, og at der findes talrige projekter på solcelleområdet, som har til formål at verificere den industrielle gennemførlighed af innovationer samt replicerbarheden af processer inden iværksættelse i stor målestok. De bekræfter også, at Sovello1 var den første investering på verdensplan, som tog sigte på en industriel afprøvning af String-Ribbon-teknologien.
- (93) Kommissionen slutter af MJVA, at produktionen på Sovello1 skulle baseres på String-Ribbon-teknologien i forbindelse med waferproduktionen, men skulle integrere Q-Cells' produktionsteknologi med henblik på at udvikle produktionsprocesser, som skulle anvendes i industriel skala og være rentable. Dette var forbundet med en række teknologiske innovationer, maskiner, der specifikt var udviklet til Sovello1, med fokus på automatisering og replicerbarhed af produktionsprocesserne i industriel skala, hvilket førte til produktion af moduler af Spruce Line-typen. Sovello1 var derfor et meget nyt projekt, som havde til formål at afprøve den tekniske og økonomiske rentabilitet af produktion i industriel skala af solcellemoduler på basis af String-Ribbon-teknologien. Sovello2 ville være den industrielle serieproduktion, som kun kunne påbegyndes, hvis Sovello1 var vellykket.
- (94) I beslutningen om at indlede proceduren havde Kommissionen sat spørgsmålstegn ved Sovello1-anlæggets kapacitet (produktionskapacitet på 30 MWp) i forhold til 15 MWp til laboratorieproduktionen i Marlboro og kun 60 MWp til serieproduktionen på Sovello2. Tyskland har imidlertid forklaret, at Marlboro-anlægget først nåede sin fulde kapacitet i 2004, og gjort gældende, at dette

⁽³⁶⁾ De tyske myndigheder fremsendte supplerende oplysninger, hvori de redegjorde for forskellen mellem laboratorieafprøvningen på Marlboro-anlægget og de industrielle processer, der blev afprøvet på Sovello1. Produktionen i Marlboro var baseret på Evergreens String-Ribbon-teknologi, modulerne blev produceret manuelt, og slutprodukterne var moduler af Cedar Line-typen. Ifølge de tyske myndigheder [...].

- ikke indebar, at Marlboro anvendte industrielle produktionsprocesser. Dette synes bekræftet af, at Evergreen på nuværende tidspunkt har planer om at lukke sine produktionsaktiviteter i Marlboro (kun opretholdelse af F&U) sammen med opstarten af virksomhedens nye produktionsanlæg i Devens ⁽³⁷⁾.
- (95) Tyskland har endvidere anført, at pilotprojekter med produktionskapaciteter på mellem 10 og 30 MWp er normale i solcelleindustrien. De tyske myndigheder har også forklaret, at de 30 MWp på Sovello1 var betinget af [...]s kapacitet. Kommissionen nærede oprindeligt tvivl med hensyn til den »begrænsede produktionskapacitet« på Sovello2 i forhold til kapaciteten på Sovello1, men de tyske myndigheder har forklaret, at den maksimale kapacitet på String-Ribbon-anlæg på nuværende tidspunkt synes at udgøre ca. 75-80 MWp, og anført, at en yderligere udvidelse af Sovello (Sovello3) blev påbegyndt i 2008 og snart vil være afsluttet.
- (96) Med hensyn til multiplikationsfaktoren for omkostningerne ved investeringerne i forbindelse med Qimonda sammenlignet med multiplikationsfaktoren for omkostningerne ved de to Sovello-investeringsprojekter bemærker Kommissionen, at omkostningerne i Qimonda-beslutningen vedrører tre investeringer, at omkostningerne til bygning og udstyr i halvlederindustrien er meget højere end i solenergiindustrien, og at produktionen pr. maskine er betydeligt lavere i halvlederindustrien (til masseproduktion er det derfor nødvendigt at installere meget mere udstyr). Kommissionen bemærker endvidere, at pilotprojekter i halvledersektoren er forholdsvis billigere som følge af den meget større standardisering af maskinerne i denne sektor. Kommissionen finder også, at et større forhold mellem »omkostninger ved opfølgingsprojekt« og »omkostninger ved pilotprojekt« kunne følge af, at investoren var i en bedre finansiel situation. Kommissionen bemærker også, at der oprindeligt var anmeldt et meget større projekt (Sovello2 + Sovello3), og at anmeldelsen på et senere tidspunkt blev ændret og ikke længere omfattede støtte til Sovello3, og at investeringen i Sovello3 var forsinket. Af disse grunde og under hensyntagen til dynamikken og den hurtige udvikling i denne efterspørgselsbaserede sektor finder Kommissionen, at det ikke er muligt på grundlag af den »lave« multiplikationsfaktor for omkostningerne ved de to Sovello-investeringsprojekter at betragte Sovello1 som et pilotprojekt med et andet mål end Sovello2.
- (97) Endvidere tog Kommissionen også hensyn til, at der på grundlag af resultaterne af Sovello1 blev truffet en reel »go/no go-beslutning« vedrørende yderligere investeringer, inden Sovello2 blev igangsat.
- (98) Det er i denne henseende korrekt, at der blev indgivet en ansøgning om støtte til Sovello2 allerede i februar 2006 (foreløbig beslutning om at yde støtte i december 2006). Kommissionen antog ved indledningen af den formelle undersøgelse, at støttemodtageren på det tidspunkt, hvor støtteansøgningen blev indgivet, havde konkrete planer om omfanget og finansieringen af investeringsprojektet. Det fremgår imidlertid af de fremlagte oplysninger, at den endelige investeringsbeslutning først blev truffet i juni 2006, efter at de »milepæle«, der var fastsat for Sovello2, var nået. Dette understreges af, at leveringskontrakten med REC (til sikring af tilstrækkeligt silicium til Sovello2) først blev undertegnet i juni 2006, hvilket synes at bekræfte, at den reelle »go/no go-beslutning« først blev truffet på det tidspunkt. Selv om det naturligvis tidligere kan have været klart for den støttemodtagende virksomheds ledelse, at de teknologiske og økonomiske mål sandsynligvis ville blive nået, er dette ikke i modstrid med konceptet om Sovello1 som et pilotprojekt i 2005, med på forhånd fastsatte teknologiske og økonomiske mål, som klart adskiller sig fra målene i forbindelse med Sovello2.
- (99) Desuden tog Kommissionen også i betragtning, at Sovello1 på basis af OECD's Frascati-manual ⁽³⁸⁾, som fastsætter globale standarder, der er accepteret inden for F&U&I-politikken, har de karakteristika, der kendetegner et pilotprojekt. I OECD's definition sondres mellem flere former for pilotanlæg, dvs. anlæg, der vedrører eksperimentel udvikling af en ny opfindelse eller teknologi (i dette tilfælde String-Ribbon-teknologien) under laboratorieforhold, og andre anlæg, der vedrører eksperimentel udvikling af en procesteknologi for at udnytte den nye opfindelse eller teknologi industrielt.
- (100) Punkt 2.3.4 i Frascati-manualen behandler udtrykkeligt grænsetilfælde mellem F&U og andre industrielle aktiviteter (såsom Sovello1) og indeholder klassifikationer af, hvordan F&U kan holdes adskilt fra industrielle aktiviteter. Det er værd at bemærke, at industristandarderne og benchmarkene (f.eks. multiplikationsfaktoren for omkostningerne) kan være forskellige fra industri til industri.
- (101) I lyset af EPIA's beskrivelse af solcellemarkedet som værende meget dynamisk og kendetegnet ved en stor efterspørgsel finder Kommissionen, at den omstændighed, at Sovello1's produktion straks blev kommercialiseret, i den foreliggende sag ikke er noget afgørende bevis for, at Sovello1 ikke var tænkt som et pilotprojekt.
- (102) Førsteinstansrettens dom i sag T-184/97, *BP mod Kommissionen*, vedrører indholdet af begrebet pilotprojekter vedrørende teknologisk udvikling af mindre forurenende produkter (navnlig i forbindelse med brændsel fra

⁽³⁷⁾ Evergreens årsberetning for 2008.

⁽³⁸⁾ Frascati Manual — Proposed Standard Practice for Surveys on Research and Experimental Development.

fornylige ressourcer). Den anfægtede ordning i denne sag går langt videre end at gennemføre et pilotprojekt vedrørende teknologisk udvikling og synes i det væsentlige at vedrøre økonomisk og industriel udvikling med henblik på at øge biobrændstoffers markedsandel. Sovello1-projektet forfølger imidlertid begge mål, dvs. validering af en ny teknologisk proces (String-Ribbon sammen med Q-Cells' produktionsteknologi) i industriel skala og afprøvning af dens økonomiske rentabilitet. Som forklaret ovenfor er dette absolut ikke i modstrid med OECD's definition af pilotanlæg.

- (103) På baggrund af ovenstående er Kommissionen af den opfattelse, at selv om Sovello1 og Sovello2 har den samme præcise tekniske funktion (produktion af solcellemoduler på basis af den samme teknologi), har de forskellige mål: Det var formålet med Sovello1 at verificere, om produktionen af solcellemoduler (på basis af String-Ribbon-teknologien sammen med Q-Cells' produktionsteknologi) var teknologisk og økonomisk mulig i industriel skala, mens det var formålet med Sovello2 at udvikle serieproduktion af sådanne moduler.

6.4.1.4. Økonomisk udelelighed

- (104) Begge projekter, Sovello1 og Sovello2, er uafhængigt af hinanden økonomisk rentable. Det er korrekt, at pilotprojektet Sovello1 var et nødvendigt skridt for at opbygge fuldskalaprojektet Sovello2. På den anden side kan hvert projekt sælges separat, og der er intet, der tyder på, at pilotprojektet Sovello1 og investeringsprojektet Sovello2 er økonomisk udelelige. Endvidere bemærker Kommissionen, at alternative placeringer for Sovello2, både i Europa og USA, var blevet overvejet af den støttemodtagende virksomhed, inden valget faldt på Thalheim.

6.4.1.5. Intet økonomisk incitament til kunstigt at opdele de to investeringsprojekter

- (105) De tyske myndigheder beregnede en fordel på kun ca. 10 mio. EUR i ekstra støtte i forbindelse med to separate investeringer, Sovello1 og Sovello2, i forhold til den lavere støtte til et enkelt investeringsprojekt Sovello1+2. Denne fordel skal vejes op mod ekstraomkostninger på [...] EUR. De tyske myndigheder baserede deres beregning på den antagelse, at et enkelt investeringsprojekt (med nedsatte samlede omkostninger) også havde opnået en SMV-bonus på 15 %, som det var tilfældet med Sovello1-projektet. Det er imidlertid ikke sikkert, at Kommissionen havde godkendt en SMV-bonus til et investeringsprojekt af et så stort omfang. Uanset hvilket scenarie der anvendes, viser alle beregninger, selv hvis der

ikke kunne ydes nogen SMV-bonus, at Sovello ikke havde noget økonomisk incitament til »kunstigt« at opdele Sovello1 og Sovello2.

- (106) Kommissionen erindrer imidlertid om, at dette kun viser, at Sovello1 og Sovello2 ikke blev opdelt med den hensigt at omgå statsstøtteregele. Det betyder ikke, at hvis det under alle omstændigheder er nødvendigt at opdele et projekt af økonomiske grunde, som det var tilfældet i denne forbindelse, kan der ikke være en fordel ved at præsentere dem som projekter, der ikke udgør et enkelt investeringsprojekt, for at blive omfattet af højere støtteintensiteter. Kommissionen skal derfor altid undersøge de økonomiske realiteter på grundlag af kriterierne i punkt 49 i MSR 2002, uanset parternes hensigt.

6.4.1.6. Konklusion: intet enkelt investeringsprojekt

- (107) Sovello-investeringerne blev ikke kun opdelt på grund af utilstrækkelig finansiering og utilstrækkeligt silicium, men også fordi investorerne var nødt til at afprøve en stærkt innovativ teknologi industrielt og økonomisk. Hvis målene for anlægsydelse og cellekapacitet ikke var nået, var Sovello2-projektet efter al sandsynlighed ikke blevet gennemført. Det kan derfor konkluderes, at selv om Sovello1 og 2 har den samme præcise tekniske funktion, er de ikke økonomisk udelelige, har ingen fysisk og ingen stærk funktionsmæssig forbindelse og har et klart forskelligt mål.
- (108) På grundlag af ovenstående, under hensyntagen til bemærkningerne fra Tyskland og EPIA og på grundlag af en afvejning af de forskellige kriterier i punkt 49 i MSR 2002 i en samlet vurdering konkluderer Kommissionen, at de anmeldte projekt Sovello2 ikke udgør et enkelt investeringsprojekt som omhandlet i punkt 49 i MSR 2002 sammen med Sovello1.

6.4.2. Støtteintensitet — punkt 21 og 25 i MSR 2002

- (109) I beslutningen om at indlede den formelle undersøgelse beregnede Kommissionen den maksimale støtteintensitet og det maksimale støttebeløb til Sovello2 på grundlag af de oprindeligt anmeldte støtteberettigede omkostninger. Den maksimale basale støtteintensitet, der kunne godkendes, var 22,46 % BSÆ (svarende til et maksimalt støttebeløb på 30,526 mio. EUR i tilbagediskonteret værdi), og den maksimale støtteintensitet med samhørighedsbonus, der kunne godkendes, var 25,83 % BSÆ (svarende til et maksimalt støttebeløb på 35,105 mio. EUR i tilbagediskonteret værdi).

- (110) »Samhørighedsbonusen« er baseret på punkt 25 i MSR 2002, som giver mulighed for at øge den maksimale basale støtteintensitet, der er beregnet i henhold til punkt 21 i MSR 2002, med en faktor på 1,15, hvis mindst 25 % ⁽³⁹⁾ af de samlede offentlige udgifter til dette projekt finansieres ved hjælp af EFRU-midler i henhold til de strukturfondsbestemmelser, der gælder for store projekter, dvs. efter en individuel beslutning fra Kommissionen om godkendelse af fællesskabsbidraget til det konkrete tilfælde.
- (111) I overensstemmelse med den generelle tilgang, der blev meddelt medlemsstaterne ved brev af 18. december 2003 (D/58176-D/1247), anførte de tyske myndigheder to forskellige støtteintensiteter i deres oprindelige anmeldelse, dvs. den basale støtteintensitet, der ikke oversteg 22,46 % BSÆ, og endnu en støtteintensitet på 23,83 % BSÆ med samhørighedsbonusen.
- (112) De tyske myndigheder ansøgte om medfinansiering fra EFRU på 9,118 mio. EUR og påberåbte sig i deres oprindelige anmeldelse anvendelse af »samhørighedsbonusen«. Størelsen af Fællesskabets medfinansiering ville overstige 25 % af de reelt afholdte offentlige udgifter på 31 105 765 EUR i nominel værdi. Desuden ligger den anmeldte støtteintensitet på 23,83 % BSÆ under 26,25 % BSÆ og overstiger derfor ikke 75 % af det gældende regionale støtteloft på 35 %. Betingelserne for anvendelsen af samhørighedsbonusen opfyldes derfor, såfremt den medfinansiering fra strukturfondene, som Tyskland har ansøgt om, godkendes af Kommissionen. Eftersom beslutningen om medfinansiering endnu ikke er truffet, gav de tyske myndigheder tilsagn om kun at anvende den støtteintensitet, der er baseret på samhørighedsbonusen, hvis Kommissionen vedtager en beslutning om godkendelse af Fællesskabets medfinansiering.
- (113) Kommissionen slutter af de opdaterede oplysninger, der blev fremsendt den 16. og 24. april 2009, at Tyskland — i scenariet med samhørighedsbonus — til projektet med reelt afholdte støtteberettigede udgifter på 114 882 310 EUR (tilbagediskonteret værdi) har til hensigt at fastsætte en støtteintensitet på 23,8224 % BSÆ, svarende til et støttebeløb på 31 105 765 EUR i nominel værdi (27 367 723 EUR i tilbagediskonteret værdi). Denne støtteintensitet ligger under den oprindeligt anmeldte støtteintensitet i scenariet med samhørighedsbonus på 23,83 % BSÆ og under den maksimale støtteintensitet, der kunne godkendes, på 25,83 % BSÆ (beregnet på grundlag af de oprindeligt fremlagte anslåede støtteberettigede udgifter på 135,94 mio. EUR i tilbagediskonteret værdi). Den påtænkte støtteintensitet på 23,8224 % er således i overensstemmelse med de gældende justeringsregler, der er fastsat i punkt 21-23 i MSR 2002, og hverken det påtænkte støttebeløb eller den påtænkte støtteintensitet overstiger det maksimale støttebeløb og den maksimale støtteintensitet, som virksomheden kunne forvente, da arbejderne på projektet blev påbegyndt.
- (114) De tyske myndigheder har bekræftet, at såfremt at der ikke opnås nogen medfinansiering fra EFRU, således at betingelserne for samhørighedsbonus finder anvendelse, vil den oprindeligt anmeldte basale støtteintensitet på 22,46 % BSÆ ikke bliver overskredet. Anvendt på de reelt afholdte støtteberettigede udgifter på 114 882 310 EUR (tilbagediskonteret værdi) medfører denne støtteintensitet et maksimalt støttebeløb på 25 802 567 EUR (i tilbagediskonteret værdi). De tyske myndigheder gav tilsagn om ikke at overskride dette støttebeløb. Støtteintensiteten på 22,46 % i dette scenarie uden samhørighedsbonus repræsenterer den oprindeligt anmeldte støtteintensitet og svarer til det maksimale regionale støtteloft, der kan godkendes, beregnet på grundlag af de oprindeligt fremlagte anslåede støtteberettigede udgifter på 135,94 mio. EUR i tilbagediskonteret værdi. Den påtænkte støtteintensitet på 22,46 % er således i overensstemmelse med de gældende justeringsregler, der er fastsat i punkt 21-23 i MSR 2002, og hverken det påtænkte maksimale støttebeløb på 25 802 567 EUR (i tilbagediskonteret værdi) eller den påtænkte støtteintensitet overstiger det maksimale støttebeløb og den maksimale støtteintensitet, som virksomheden kunne forvente, da arbejderne på projektet blev påbegyndt.
- (115) På grundlag af ovenstående konkluderer Kommissionen, at støtteforanstaltningen er i overensstemmelse med punkt 21 og 25 i MSR 2002.

6.4.3. Forenelighed med reglerne i punkt 24 i MSR 2002

- (116) Kommissionens beslutning om at tillade regionalstøtte til store investeringsprojekter, der falder ind under punkt 24 i MSR 2002, afhænger af støttemodtagerens markedsandel før og efter investeringen og af den kapacitet, der skabes ved hjælp af investeringen, eller udviklingen på markedet. For at udføre de relevante test i henhold til punkt 24, litra a) og b), i MSR 2002 skal Kommissionen først identificere de(t) pågældende produkt(er), som investeringen vedrører, og definere det relevante produktmarked og geografiske marked.

6.4.3.1. Produkt, som investeringsprojektet vedrører

- (117) Det produkt, investeringsprojektet tager sigte på, er et solcellemodul bestemt til anvendelse i solcellemodulsystemer. Det fremgår af anmeldelsen, at de solcellemoduler, som Sovello vil producere, falder ind under følgende produktkoder: NACE rev. 1.1 32.10.0, Prodcom 32.10.52.37 og KN-kode (2005-version) 8541 40 90. Solcellemodulerne kan beskrives som i det væsentlige et sæt solceller, som forbindes for at omdanne sollys til elektrisk energi.

⁽³⁹⁾ For et projekt, der befinder sig i et område, der er støtteberettiget i henhold til EF-traktatens artikel 87, stk. 3, litra a).

- (118) Solcellemodulerne produceres på basis af String-Ribbon-teknologien. Sovello fremstiller solcellemoduler i en integreret proces med tre faser. Fra et smeltebad med silicium trækkes tynde skiver af særlige siliciumwafer, som derpå bearbejdes til solceller, der forbindes og samles til et solcellemodul (panel).
- (119) De tyske myndigheder har bekræftet, at der ikke kan produceres andre produkter end siliciumbaserede solceller, siliciumwafer og moduler på de støttede anlæg uden betydelige omkostninger.
- (120) Der skal i denne forbindelse mindes om, at det fremgår af punkt 52 i MSR 2002, at når projektet vedrører et halvfabrikat, og en betydelig del af produktionen ikke sælges på markedet, anses det pågældende produkt for at omfatte produkterne i næste trin i produktionskæden. Eftersom de tyske myndigheder har anført, at Sovello ikke har planer om at sælge halvfabrikata (såsom siliciumwafer og solceller) i forbindelse med sin produktion af solcellemoduler, og at alle sådanne halvfabrikata efter planen skal anvendes til Sovellos egen integrerede produktion af solcellemoduler, vil Kommissionen ikke betragte siliciumwafer og solceller som særskilte produkter.
- (121) På baggrund af ovenstående vil Kommissionen i forbindelse med sin yderligere vurdering af foreneligheden af dette projekt i henhold til MSR 2002 anse solcellemoduler som det produkt, investeringsprojektet vedrører.
- 6.4.3.2. Relevant produktmarked
- (122) Definitionen af det relevante produktmarked kræver en undersøgelse af, hvilke andre produkter der kunne betragtes som substitutionsprodukter for det produkt, som investeringsprojektet tager sigte på, jf. punkt 52 i MSR 2002.
- (123) På markedet anvendes forskellige teknologier til at producere solcellemoduler. Ifølge »Solar Generation«-undersøgelsen foretaget af EPIA og Greenpeace⁽⁴⁰⁾ var 90 % af celleteknologien i 2005 siliciumbaseret. Dette bekræftes af oplysninger på internettet. Sovello anvender String-Ribbon-teknologien, som gør det muligt at producere solcellemoduler på basis af solceller, der fremstilles med mindre silicium. På nuværende tidspunkt er forskellige teknologier/halvleder materialer, såsom amorf silicium, polykrystallinsk silicium, mikrokrystallinsk silicium, cadmiumtellurid, kobber-indium-selenid/-sulfid, ved at blive afprøvet eller er allerede sat i masseproduktion. Tyndfilmteknologien anvendes af First Solar⁽⁴¹⁾, og CSG Solar anvender teknologien »crystalline silicon on glass« (CSG)⁽⁴²⁾. Tyndfilmteknologien er mindre effektiv (pr. m², men ikke pr. kg anvendt silicium), men også billigere; den anvendes mere i landdistrikter på grund af de lavere priser pr. m². Den mono- og polykrystallinske teknologi er dyrere, men mere effektiv pr. m², og egner sig derfor bedre til at blive anvendt i byområder. På udbudssiden kunne der derfor sondres mellem de to teknologier. I tidligere statsstøttebeslutninger⁽⁴³⁾ har Kommissionen imidlertid defineret det samlede marked for solcellemoduler som det relevante marked, hvilket også foreslås af de virksomheder, der producerer solcellemoduler. Desuden foreligger der ingen uafhængige statistikker, hvori der sondres mellem disse teknologier. Der synes at foreligge substituerbarhed på efterspørgselsiden, idet alle teknologier i sidste instans har det samme formål, nemlig at omdanne sollys til elektrisk energi.
- (124) Kommissionen har ingen grund til at antage, at solcellemoduler, der fremstilles på basis af forskellige teknologier, tilhører forskellige produktmarkeder. Kommissionen har således ingen holdepunkter for, at priserne for solcellemoduler, der er fremstillet med forskellige teknologier, afviger betydeligt fra hinanden, såfremt der tages hensyn til forskelle i energimæssig ydeevne. Desuden synes det absolut at være indbyrdes substituerbare i solenergisystemer⁽⁴⁴⁾. Markedet synes derfor ikke at være snævrere end det generelle marked, der omfatter alle solcellemoduler.
- (125) Endvidere synes solcellemoduler ikke at kunne substitueres med et andet produkt. De er det vigtigste element i solenergisystemer og kan ikke erstattes af andre produkter i disse systemer. Der er derfor intet, der tyder på, at markedet kunne være bredere end markedet for solcellemoduler.
- (126) Denne beskrivelse af det relevante produktmarked er i overensstemmelse med fusionsbeslutninger i samme sektor⁽⁴⁵⁾.

⁽⁴⁰⁾ Capacity and market potential for grid-connected systems by 2010, EPIA, Frankfurt, december 2005.

⁽⁴¹⁾ Beslutning af 26.4.2006 i sag N 17/06 — støtte til First Solar (MSR 2002) (EUT C 259 af 26.4.2006, s. 13).

⁽⁴²⁾ Beslutning af 19.7.2006 i sag N 335/06 — støtte til CSG Solar (EUT C 232 af 27.9.2006, s. 2).

⁽⁴³⁾ Sag N 17/06, First Solar (MSR 2002) (EUT C 259 af 26.4.2006, s. 13); sag N 409/06, HighSi GmbH (MSR 2002) (EUT C 77 af 5.4.2007, s. 4); sag N 863/06, Avancis (MSR 2002) (EUT C 227 af 27.9.2007, s. 1); sag N 199/08, Intico Solar (EUT C 195 af 1.8.2008, s. 2); sag N 545/08, Masdar (EUT C 9 af 14.1.2009, s. 8); sag N 453/08, Sunfilm (EUT C 106 af 8.5.2009, s. 7); sag N 538/08, ersol Thin Film (EUT C 63 af 18.3.2009, s. 16).

⁽⁴⁴⁾ Beslutning af 26.06 i sag N 409/2006 — støtte til HighSi GmbH (MSR 2002) (EUT C 77 af 5.4.2007, s. 4).

⁽⁴⁵⁾ Beslutning af 27.3.2001 i sag COMP/M.2367 — iemens/E.ON/Shell/SSG, og beslutning af 18.4. 2001 i sag COMP/M.2712 — Electrabel/Totalfinal/Photovoltaic.

(127) På baggrund af ovenstående vil Kommissionen derfor i forbindelse med den foreliggende statsstøttebeslutning anse markedet for solcellemoduler for at være det relevante produktmarked.

6.4.3.3. Relevant geografisk marked

(128) Kommissionen bemærker, at Sovello har gjort gældende, at Tyskland og andre europæiske lande er de vigtigste markeder for Sovellos produkter på kort og mellemlang sigt. Den omstændighed, at en virksomhed hovedsagelig er aktiv i Tyskland, er imidlertid ikke som sådan afgørende for afgrænsningen af det relevante geografiske marked for solcellemoduler.

(129) Efter de tyske myndigheders opfattelse er det relevante geografiske marked for solceller verdensomspændende. Det har anført, at solcellemoduler handles over hele verden af europæiske og ikke-europæiske producenter, at der ikke er nogen handelshindringer, at transportomkostningerne er forholdsvis lave i forhold til produktionsomkostningerne, og at prisniveauet er homogent. De har endvidere anført, at de tekniske krav er de samme overalt i verden. De største producenter og brugere af solcelleteknologi er Japan, Europa og USA.

(130) Kommissionen er enig i, at markedet for solcellemoduler er verdensomspændende, da de producenter, der fremstiller og sælger solcellemoduler, er aktive i hele verden. Det fremgår af forskellige uafhængige⁽⁴⁶⁾ undersøgelser⁽⁴⁷⁾ i solcellesektoren, at solcellemoduler på nuværende tidspunkt hovedsagelig produceres i Japan og Tyskland, tæt fulgt af USA og Kina. Desuden bliver store mængder solcellemoduler, der er produceret i Japan, importeret til det europæiske marked (hvoraf Tyskland tegner sig for den største andel). Endvidere synes transportomkostningerne at være forholdsvis lave i forhold til produktionsomkostningerne. Desuden er der ifølge disse undersøgelser ingen tegn på handelshindringer. Tværtimod udtrykkes det ret klart, at markedet for solcellemoduler er verdensomspændende, da solcellemoduler handles på verdensplan. Bortset herfra indeholder undersøgelserne ingen tal for det specifikke marked for solcel-

lemoduler i EØS, hvilket ligeledes tyder på, at markedet er verdensomspændende. Endvidere blev der i tidligere fusionsbeslutninger⁽⁴⁸⁾ såvel som i tidligere statsstøttebeslutninger⁽⁴⁹⁾ anlagt det synspunkt, at selv om det ikke var nødvendigt at foretage en udtrykkelig afgrænsning af markedet som sådant, var markedet for solcellemoduler efter al sandsynlighed verdensomspændende.

6.4.3.4. Punkt 24, litra a), i MSR 2002: markedsandele

(131) På baggrund af ovenstående vil Kommissionen i forbindelse med den foreliggende statsstøttebeslutning anse markedet for solcellemoduler for at være verdensomspændende.

(132) Ifølge punkt 24, litra a), i MSR 2002 er et individuelt anmeldelsespligtigt investeringsprojekt ikke berettiget til investeringsstøtte, hvis støttemodtageren inden investeringen tegner sig for over 25 % af salget af det pågældende produkt på det relevante marked eller efter investeringen vil tegne sig for over 25 %.

(133) For at undersøge, om projektet er foreneligt med punkt 24, litra a), i MSR 2002, skal Kommissionen analysere støttemodtagerens markedsandel på koncernniveau før og efter investeringen. Da Sovellos investering blev påbegyndt i 2006, og den fulde kapacitet skal nås i 2009, vil Kommissionen undersøge Sovellos markedsandel på markedet for solcellemoduler i 2005 og 2010.

(134) Da støtten blev anmeldt, fremlagde de tyske myndigheder en række uafhængige undersøgelser⁽⁵⁰⁾ med prognoser for efterspørgselsudviklingen i solcellesektoren. De tyske myndigheder fremsendte også en række oplysninger om støttemodtagerens forventede fremtidige produktionsmængder for solcellemoduler. Kommissionen anvendte LBBW-undersøgelsen som grundlag for sine beregninger. Denne undersøgelse indeholder tal for den installerede kapacitet og for efterspørgslen samt prisskøn⁽⁵¹⁾.

⁽⁴⁶⁾ De betragtes som uafhængige, da de hverken var bestilt af støttemodtageren eller udelukkende udarbejdet med henblik på denne vurdering.

⁽⁴⁷⁾ Capacity and market potential for grid-connected systems by 2010, EPIA, Frankfurt, december 2005; Branchenanalyse Photovoltaik 2006, Landesbanken Baden-Württemberg, Stuttgart, 21. marts 2006; Sun Screen II, CLSA, juli 2005; V status report 2006, Europa-Kommissionen/Det Fælles Forskningscenter og Institutet for Miljø og Bæredygtighed, august 2006; og Solar Generation, Greenpeace og EPIA, september 2006; Photovoltaik-Marktmodell Version 2.1, Landesbanken Baden-Württemberg LBBW, 22. august 2007. De tyske myndigheder fremlagde alle disse undersøgelser sammen med anmeldelsen.

⁽⁴⁸⁾ Beslutning af 27.3.2001 i sag COMP/M.2367 — Siemens/E.ON/Shell/SSG, og beslutning af 18.4.2001 i sag COMP/M.2712 — Electrabel/Totalfinaelf/Photovoltech.

⁽⁴⁹⁾ Sag N 17/06, First Solar (MSR 2002) (EUT C 259 af 26.4.2006, s. 13); sag N 409/06, HighSi GmbH (MSR 2002) (EUT C 77 af 5.4.2007, s. 4); sag N 863/06, Avancis (MSR 2002) (EUT C 227 af 27.9.2007, s. 1); sag N 850/06, Q-Cells (EUT C 270 af 13.11.2007, s. 5); sag N 199/08, Intico Solar (EUT C 195 af 1.8.2008, s. 2); sag N 545/08, Masdar (EUT C 9 af 14.1.2009, s. 8); sag N 453/2008, Sunfilm (EUT C 106 af 8.5.2009, s. 7, sag N 538/08, ersol Thin Film (EUT C 63 af 18.3.2009, s. 16).

⁽⁵⁰⁾ Se fodnote 47.

⁽⁵¹⁾ Efter Kommissionens opfattelse kan tallene for den efterspurgte kapacitet (solenergisystemer) give oplysninger om salget med hensyn til markedet for solcellemoduler.

- (135) Da ingen af de tre joint venture-partnere, Evergreen, Q-Cells og REC, havde en andel på over 50 % i Sovello på eller efter datoen for anmeldelsen af støtte til Sovello2, ville Kommissionen normalt ikke tage hensyn til deres markedsandel ved vurderingen af foreneligheden med punkt 24, litra a), i MSR 2002 ⁽⁵²⁾.
- (136) Evergreen markedsfører og sælger alle moduler, der fremstilles af Sovello, men salgsaftalen overholder armslængdeprincippet. Det er imidlertid muligt, at Evergreen kan være i stand til at påvirke Sovellos markedsføringsstrategi gennem sin deltagelse i joint venture. For at tage højde for det værste tænkelige tilfælde og samtidig ikke tage endelig stilling til spørgsmålet beregnede Kommissionen den samlede markedsandel for Evergreen og Sovello ⁽⁵³⁾.
- (137) På grundlag heraf nåede Kommissionen frem til, at de samlede markedsandele (udtrykt i mængde og værdi) for Sovello og Evergreen på det relevante marked vil udgøre under 5 % mellem 2005 og 2010.
- (138) Det fremgår af disse tal, at støttemodtagerens markedsandel for solcellemoduler ikke vil tegne sig for mere end 25 % af de samlede marked for solcellemoduler før og efter investeringen. Den anmeldte støtteforanstaltning er derfor i overensstemmelse med punkt 24, litra a), i MSR 2002.
- (139) På grundlag af disse tal, at støttemodtagerens markedsandel for solcellemoduler ikke vil tegne sig for mere end 25 % af de samlede marked for solcellemoduler før og efter investeringen. Den anmeldte støtteforanstaltning er derfor i overensstemmelse med punkt 24, litra a), i MSR 2002.
- (140) På grundlag af disse tal, at støttemodtagerens markedsandel for solcellemoduler ikke vil tegne sig for mere end 25 % af de samlede marked for solcellemoduler før og efter investeringen. Den anmeldte støtteforanstaltning er derfor i overensstemmelse med punkt 24, litra a), i MSR 2002.
- (141) Da den gennemsnitlige årlige vækstrate for BNP i Det Europæiske Økonomiske Samarbejdsområde i årene 2000-2005 er 1,76 % i mængde og 3,72 % i værdi, ligger den gennemsnitlige årlige vækst i det skønnede forbrug af solcellemoduler i de seneste fem år, for hvilke der foreligger data, således klart over disse tal.
- (142) Kommissionen baserede sin vurdering på det skønnede forbrug i solcellesektoren som helhed i EØS, da det er meget vanskeligt at finde data om markedet for solcellemoduler i EØS. Dette skyldes hovedsagelig, at det geografiske marked for solcellemoduler anses for at være verdensomspændende. Solcellemarkedet anses for at være en god indikator for markedet for solcellemoduler, da solcellemoduler er halvfabrikata på det samlede solcellemarked, og markedet for halvfabrikata normalt nøje følger vækstmønsteret på markedet for slutproduktet eller på det samlede marked (solcellesektoren omfatter normalt wafere, celler, moduler og systemer). Desuden vokser solcellemarkedet så hurtigt, at selv et lidt andet vækstmønster for markedet for moduler i EØS ikke ville medføre en sådan afvigelse, at den ville være under 1,76 %.
- (143) På grundlag af ovennævnte tale konkluderer Kommissionen derfor, at den anmeldte støtteforanstaltning er i overensstemmelse med punkt 24, litra b), i MSR 2002.

6.4.3.5. Punkt 24, litra b), i MSR 2002: produktionskapacitet

- (139) Kommissionen har også undersøgt, om investeringsprojektet er i overensstemmelse med den betingelse, der er fastsat i punkt 24, litra b), i MSR 2002. I den forbindelse vil Kommissionen kontrollere, om den gennemsnitlige årlige vækst i det skønnede forbrug af det pågældende produkt i de seneste fem år ligger over den gennemsnitlige årlige vækstrate for BNP i Det Europæiske Økonomiske Samarbejdsområde (hvilket ville tyde på, at markedet ikke er i strukturelt betinget tilbagegang).
- (140) Da foranstaltningen blev anmeldt i 2006, anvendes der data for årene 2000-2005. De oplysninger, som de tyske myndigheder gav herom i anmeldelsen, blev kontrolleret af Kommissionen på grundlag af de fremsendte undersøgelser og offentligt tilgængelige oplysninger fra sikker kilde ⁽⁵⁴⁾. I ingen af disse kilder ligger den samlede

6.5. Konklusion

- (144) På baggrund af ovenstående vurdering konkluderer Kommissionen, at den anmeldte støtteforanstaltning er i overensstemmelse med retningslinjerne fra 1998, regionalstøttekortet for Tyskland for 2004-2006 og MSR 2002 —

VEDTAGET FØLGENDE BESLUTNING:

Artikel 1

1. Den regionalstøtteintensitet, som Forbundsrepublikken Tyskland påtænker at anvende, hvis betingelserne for at anvende samhørighedsbonussen er opfyldt, på maksimalt 23,8224 % BSÆ af de afholdte støtteberettigede omkostninger på 114 882 310 EUR i tilbagediskonteret værdi, og den tilsvarende regionalstøtte på 27 367 723 EUR i tilbagediskonteret værdi, til fordel for Sovello AG, er forenelig med fællesmarkedet, hvis Kommissionen vedtager en beslutning om godkendelse af medfinansiering fra EFRU til et beløb af eller over 25 % af de offentlige udgifter til projektet.

⁽⁵²⁾ Kommissionen anlagde samme synspunkt i beslutning N 850/06, støtte til Q-Cells.

⁽⁵³⁾ Det fremgår af Evergreens årsberetning for 2008, at Sovello fra 2009 gradvis vil kommercialisere sine produkter uafhængigt.

⁽⁵⁴⁾ Websted for »International Energy Agency Photovoltaics Power Systems Programme« (IEA PVPS): www.iea-pvps.org

2. Den regionalstøtteintensitet, som Forbundsrepublikken Tyskland påtænker at anvende, hvis betingelserne for at anvende samhørighedsbonusen ikke er opfyldt, på maksimalt 22,46 % BSÆ af de afholdte støtteberettigede omkostninger på 114 882 310 EUR i tilbagediskonteret værdi, og den tilsvarende regionalstøtte på 25 802 567 EUR i tilbagediskonteret værdi, til fordel for Sovello AG, er forenelig med fællesmarkedet.

Artikel 2

1. Såfremt Kommissionen vedtager en positiv beslutning om godkendelse af medfinansiering fra EFRU, kan støtten med samhørighedsbonus på maksimalt 23,8224 % BSÆ af de afholdte støtteberettigede omkostninger i forbindelse med Sovello2, svarende til et støttebeløb på 27 367 723 EUR i tilbagediskonteret værdi, derfor gennemføres.

2. Såfremt Kommissionen ikke vedtager en positiv beslutning om godkendelse af medfinansiering fra EFRU, kan støtten uden samhørighedsbonus på maksimalt 22,46 % BSÆ af de afholdte støtteberettigede omkostninger i forbindelse med Sovello2, svarende til et støttebeløb på 25 802 567 EUR i tilbagediskonteret værdi, gennemføres.

Artikel 3

Denne beslutning er rettet til Forbundsrepublikken Tyskland.

Udfærdiget i Bruxelles, den 17. juni 2009.

På Kommissionens vegne

Neelie KROES

Medlem af Kommissionen